รายงานสรุปสถานการณ์ระดับสูง (EXECUTIVE THREAT ASSESSMENT)

การตรวจสอบและเฝ้าระวังผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีน้ำเสียจังหวัดสระบุรี ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ข้อมูลโดย: สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระบุรี

Gemini Notebook

หลักฐานเชิงประจักษ์: การปนเปื้อนในน้ำผิวดิน

ตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน
(27–31 พ.ค. 69)

As สารหนู ⚠ **Pb** ตะกั่ว

ตรวจพบโลหะหนักเกินค่ามาตรฐาน
ใน 3 จุดยุทธศาสตร์รอบกลุ่มโรงงาน

Gemini Notebook

การยกระดับความรุนแรง: วิกฤตตะกอนดิน

วิกฤตตะกอนดิน (7 มิ.ย. 69)

ผลการเก็บตัวอย่าง 13 จุด (คลองหนองน้ำเขียว, คลองเกด, ห้วยตะเข้, ห้วยแห้ง, ประตูระบายน้ำคลองเพรียว)

การปนเปื้อนปริมาณสูงสะท้อนถึงการสะสมของเสียจากภาคอุตสาหกรรม อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ไม่ใช่เหตุสุดวิสัยระยะสั้น
ทะลุเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพตะกอนดินเพื่อปกป้องสัตว์หน้าดิน (พ.ศ. 2565)

Gemini Notebook

กลไกผลกระทบ:
ความเสี่ยงต่อสัตว์หน้าดินและการฟุ้งกระจาย

ความเสี่ยงในการขุดลอก (The Dredging Paradox)

ข้อควรระวังขั้นสูงสุด: หากขุดลอกผิดวิธี (เช่น ทำในช่วงหน้าฝนหรือไม่มีม่านกันตะกอน) **จะทำให้โลหะหนักที่ทับถมเกิดการฟุ้งกระจาย (Dispersion) กลับสู่น้ำผิวดินและชุมชน** ต้องดำเนินการตามหลักวิชาการอย่างเคร่งครัด

Gemini Notebook

จุดเริ่มต้น: การตรวจสอบการปฏิบัติตาม EIA

มาตรการติดตามตรวจสอบ

การดำเนินการเป็นไปตามรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ

ไม่เป็นไปตามที่กำหนด

(อ้างอิง: หนังสือ สผ. 16 ก.ค. 2569)

การละเมิดมาตรการป้องกัน นำไปสู่ความเสี่ยงสูงในการปล่อยมลพิษลงสู่สิ่งแวดล้อมโดยตรง บังคับให้ต้องตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษทันที

Gemini Notebook

บทสรุปผู้บริหาร: ภาพรวมสถานการณ์และข้อจำกัด

ข้อค้นพบหลัก

ตรวจพบการละเมิดมาตรการ EIA (16 ก.ค. 69) และพบการปนเปื้อนโลหะหนัก (สารหนู, ตะกั่ว, และอื่นๆ) ในระดับระดับวิกฤต ทั้งในน้ำผิวดิน (9 จุด) และตะกอนดิน (13 จุด) บริเวณคลองหนองน้ำเขียวและพื้นที่ใกล้เคียง

การตอบสนอง

บูรณาการ 4 คณะทำงานเฉพาะกิจ (คำสั่งที่ 2550/2569) เพื่อบังคับใช้กฎหมาย, ปกป้องสุขภาพประชาชน, และวางแผนฟื้นฟูระบบนิเวศ

ข้อจำกัดเชิงระบบ

ช่องว่างทางอำนาจและกฎหมาย (Authority Gap) พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ ขาดความคล่องตัวในภาวะฉุกเฉิน และข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์ย้อนกลับ (Traceability) ถึงต้นตอมลพิษ

Gemini Notebook

มาตรการตอบสนองเร่งด่วน: การบูรณาการข้ามหน่วยงาน

ควบคุมและบังคับใช้ (Enforcement)

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ตรวจสอบโรงงานตาม พ.ร.บ.โรงงาน
และบังคับติดตั้ง CCTV ที่จุดระบายน้ำ

ปกป้องประชาชน (Protection)

สาธารณสุข / ท้องถิ่น / เกษตร / ประมง

แจ้งเตือนหลีกเลี่ยงการใช้น้ำ เฝ้าระวัง
คุณภาพพืชผลและสุขภาพประชาชน

ยุทธศาสตร์ภาพรวม (Strategy)

สภาอุตสาหกรรมจังหวัด (FTI)

นำประเด็นเข้าสู่ SARABURI SANDBOX
เพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนร่วมกับภาคเอกชน

ฟื้นฟูแหล่งน้ำ (Restoration)

คพ. (PCD) และ ทสจ. (MNRE)

วางแผนฟื้นฟูระบบนิเวศและสนับสนุน
ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน

Gemini Notebook

กลไกคำสั่งจังหวัด

คำสั่งจังหวัดสระบุรี ที่ 2550/2569
(27 ก.ค. 69)

1. คณะทำงานอำนวยการ (Steering)
กำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางภาพรวม
(ประชุมล่าสุด: 14 ส.ค. & 6 พ.ย. 69)

2. คณะทำงานเฝ้าระวังระบบนิเวศ (Ecosystem)
ติดตามการปนเปื้อนในดิน น้ำใต้ดิน พืช และสัตว์น้ำ

3. คณะทำงานเฝ้าระวังด้านสุขภาพ (Health)
รวบรวมสถิติการเจ็บป่วย วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมลพิษ

4. คณะทำงานฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำ (Restoration)
จัดทำแผนฟื้นฟูแหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม

Gemini Notebook

ช่องว่างระหว่างหน้าที่และอำนาจ

บทบาทของ ทสจ. (ความคาดหวัง)

ประสานงาน, ส่งเสริม, เฝ้าระวัง, และตรวจประเมิน (ในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ)

อำนาจสั่งการที่แท้จริง (ความเป็นจริง)

อำนาจสั่งปิด/ปรับ ผูกติดกับหน่วยงานอื่น: กรมโรงงานฯ (พ.ร.บ.โรงงาน) และ อปท. (พ.ร.บ.การสาธารณสุข)

คอขวดทางกฎหมาย: พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ พ.ศ. 2535 มีกระบวนการซับซ้อน ขาดความคล่องตัวในการเข้าระงับเหตุฉุกเฉินอย่างทันท่วงที

Gemini Notebook

ข้อจำกัดเชิงปฏิบัติการระดับพื้นที่

ความไม่สมดุลของทรัพยากร

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีจำกัดอย่างมาก ไม่สอดคล้องกับขนาดและจำนวนของสถานประกอบการในพื้นที่อุตสาหกรรม

ปริศนาการพิสูจน์ย้อนกลับ (Traceability)

เมื่อได้รับข้อร้องเรียน น้ำเสียมักถูกเจือจาง (Diluted) ไปแล้ว การตรวจพิสูจน์ย้อนกลับว่ามาจากโรงงานใดโดยเฉพาะเจาะจงทำได้ยากทางวิทยาศาสตร์และกฎหมาย

Gemini Notebook

ก้าวต่อไป: สู่การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืน

เฝ้าระวังปลายทาง
(Reactive Monitoring)

- ตามแก้ปัญหาเมื่อเกิดมลพิษ
- กฎหมายซับซ้อน/ล่าช้า
- หาต้นตอยาก

การปฏิรูปเชิงระบบ
(Proactive Structural Reform)

1. **ปลดล็อกกฎหมาย:** ปรับปรุง พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมฯ เพิ่มบทบาทภาคประชาชนในการเฝ้าระวังเพื่อระงับเหตุฉุกเฉินที่เป็นรูปธรรม
2. **เทคโนโลยีต้นทาง:** บังคับใช้ระบบเซ็นเซอร์และ CCTV ณ จุดปล่อยน้ำเสียทุกโรงงานเพื่อแก้ปัญหา Traceability
3. **เสริมกำลัง:** เพิ่มอัตรากำลังและทรัพยากรให้สอดคล้องกับขนาดพื้นที่อุตสาหกรรม

> **“การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน ต้องเปลี่ยนจากการตามจับมลพิษที่ปลายท่อ เป็นการควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จที่ต้นทาง”**

Gemini Notebook